

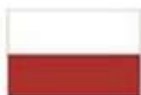
Akademia
Projektowania
Strategicznego

LAB SCENARIUSZOWY

ekonomia
wody

Fundusze Europejskie
dla Warmii i Mazur

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

LAB SCENARIUSZOWY ekonomia wody

Publikacja bezpłatna współfinansowana z Unii Europejskiej
w ramach projektu FEWM.01.11-IZ.00-0005/23 „Kształcenie kompetencji dla
gospodarki przyszłości – Akademia Projektowania Strategicznego”

Fundusze Europejskie
dla Warmii i Mazur

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

LAB **SCENARIUSZOWY** ekonomia wody

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	s. 4
Lab scenariuszowy	s. 5
Metodologia labu scenariuszowego	s. 8
Scenariusze	s. 10
Trendy	s. 19
Narzędzia	s. 45

Wprowadzenie

Lab scenariuszowy „Ekonomia wody” to warsztatowa przestrzeń eksperymentowania z przyszłością. Miejsce, w którym przedsiębiorcy z Olsztyna wspólnie projektowali wizje rozwoju miasta w oparciu o jego zasoby wodne. Celem procesu było tworzenie i testowanie przyszłych wyzwań oraz rozwiązań w bezpiecznym środowisku symulacyjnym, zanim trafią one do realnego wdrożenia.

Podczas dwóch dni pracy uczestnicy przeszli pełną ścieżkę projektową: od diagnozy lokalnych kontekstów poprzez określenie wyzwań, generowanie pomysłów, aż po tworzenie i rozwijanie scenariuszy. Proces ten obejmował m.in. analizę mocnych i słabych stron, mapy empatii i kontekstu, narzędzia kreatywne takie jak analogie i redefinicja, opracowanie osi niepewności, wizualizowanie scenariuszy przy użyciu storyboardów oraz przekładanie wizji przyszłości na konkretne działania wdrożeniowe.

Warsztat opierał się na założeniu, że żyjemy w czasach wielu nakładających się kryzysów wodnych (środowiskowych, społecznych, ekonomicznych i politycznych), które wymagają budowania systemowej odporności i innowacji w zarządzaniu zasobami wodnymi. Dlatego uczestnicy pracowali nad możliwymi odpowiedziami na wyzwania: edukacji ekologicznej, jakości wód, wykorzystania potencjału jezior i rzek w rozwoju miasta, odporności infrastruktury oraz budowania tożsamości miejskiej opartej na bliskości natury.

W rezultacie powstały scenariusze przyszłości Olsztyna, które opisują różne warianty rozwoju zależnie od dynamiki urbanizacji i zmian demograficznych. Każdy z nich zakłada odmienny sposób funkcjonowania miasta, życia mieszkańców i roli wody w systemie gospodarczo-społecznym.

E-book, który trzymasz w rękach, przedstawia efekty wspólnej pracy, zarówno proces metodologiczny, jak i krótkie opisy scenariuszy przyszłości. Jest zaproszeniem do refleksji nad tym, jaką drogę rozwoju wybierze Olsztyn oraz w jaki sposób woda może stać się fundamentem lokalnej tożsamości, dobrostanu i przewagi konkurencyjnej regionu.

odwiedź stronę:

<https://wasylukprojektowaniekreatywne.pl/aps/>

LAB SCENARIUSZOWY

Czym jest lab scenariuszowy?

Istota labu scenariuszowego polega na tworzeniu bezpiecznej, warsztatowej przestrzeni do eksperymentowania z przyszłością. To metoda pracy, w której zróżnicowane grupy uczestników – np. mieszkańcy, urzędnicy, przedsiębiorcy i eksperci wspólnie opracowują i testują możliwe scenariusze rozwoju, aby lepiej przygotować się na niepewność i nadchodzące zmiany.

Lab scenariuszowy nie służy przewidywaniu przyszłości, lecz symulowaniu różnych jej wariantów, zarówno pozytywnych, jak i kryzysowych oraz badaniu konsekwencji podejmowanych decyzji. Dzięki temu pozwala uczyć się, projektować i testować rozwiązania w warunkach kontrolowanych, bez ryzyka pełnoskalowych skutków.

Jego istotą jest łączenie wiedzy eksperckiej z doświadczeniem społecznym i tworzenie przestrzeni do współpracy między różnymi środowiskami. Proces ten wspiera systemowe innowacje, buduje zdolność reagowania na złożone wyzwania (np. klimatyczne, żywnościowe, społeczne) oraz wzmacnia partycypację i współodpowiedzialność za przyszłość.

Lab scenariuszowy to forma pracy warsztatowej, która tworzy bezpieczne środowisko do eksperymentowania z przyszłością. W jego ramach spotykają się przedstawiciele różnych środowisk, żeby wspólnie zastanawiać się nad tym, jak mogą wyglądać nadchodzące lata i jak najlepiej przygotować się na możliwe zmiany. Uczestnicy analizują problemy i wyzwania stojące przed systemem, tworzą alternatywne wizje przyszłości, testują potencjalne decyzje oraz opracowują wnioski i rekomendacje, które mogą zostać przełożone na konkretne działania. Kluczowym elementem tego procesu jest uczenie się poprzez symulację w kontrolowanych warunkach, bez ryzyka realnych konsekwencji.

Metodologia labu scenariuszowego ma charakter iteracyjny i przebiega etapami, od diagnozy po projektowanie rozwiązań. Pierwszy etap, diagnoza, polega na rozpoznaniu aktualnej sytuacji oraz zrozumieniu kontekstu zewnętrznego i wewnętrznego. Wykorzystuje się tu takie narzędzia jak mapowanie problemów, analiza SWOT, radar trendów czy metoda „Wheel of Futures”, która pomaga zrozumieć konsekwencje poszczególnych zjawisk i trendów.

Drugi etap, ideacja, skupia się na generowaniu pomysłów i szukaniu inspiracji w rozwiązaniach z innych sektorów. Uczestnicy analizują trendy, tworzą matryce rozwiązań analogicznych i budują osie scenariuszy, które pozwalają wyobrazić sobie różne wersje przyszłości, oparte na dwóch kluczowych niepewnościach.

Ostatni etap, scenariusze i prototypowanie, to moment, w którym powstają konkretne narracje opisujące potencjalne światy przyszłości. Dla każdego scenariusza określa się implikacje strategiczne, możliwe działania oraz sygnały wczesnego ostrzegania. Na tym etapie uczestnicy mogą również opracować modele biznesowe lub projektowe, które stanowią podstawę do dalszych działań pilotażowych.

Celem tej metodologii jest przygotowanie organizacji i społeczności do funkcjonowania w warunkach niepewności, wzmacnianie współpracy między różnymi grupami interesariuszy oraz tworzenie innowacji systemowych. Lab scenariuszowy uczy myślenia przyszłościowego, sprzyja budowaniu wspólnej wizji rozwoju i pozwala testować rozwiązania w sposób twórczy i odpowiedzialny. To interdyscyplinarny proces foresightowy, który łączy analizę trendów, projektowanie strategiczne i symulację scenariuszy, umożliwiając „ćwiczenie przyszłości” w bezpiecznym środowisku, zwłaszcza w obszarach tak złożonych, jak ekonomia wody, zrównoważony rozwój czy polityki miejskie.

$$\begin{aligned}\sim(\sim)(p \rightarrow q) &\equiv \sim\sim(\sim p \vee q) \\ &\equiv \sim(p \wedge \sim q) \\ &\equiv \sim(p \vee q)\end{aligned}$$

METODOLOGIA LABU SCENARIUSZOWEGO EKONOMIA WODY

Scenariusz warsztatu „Lab scenariuszowy – Ekonomia Wody” został zorganizowany jako dwudniowy proces projektowy, w którym uczestnicy stopniowo przechodzili od diagnozy problemu do opracowania wizji przyszłości i planu działań.

Pierwszego dnia warsztat rozpoczął się od wprowadzenia w temat ekonomii wody, podczas którego uczestnicy zapoznali się z głównymi założeniami i kontekstem problemowym. Następnie odbyła się część diagnostyczna, w której grupy analizowały lokalne konteksty poprzez identyfikację mocnych i słabych stron, opracowanie mapy empatii (portret użytkownika i jego potrzeb) oraz mapy kontekstu, obejmującej trendy, regulacje, technologie, kulturę i czynniki społeczne. Wnioski z tych analiz doprowadziły do wyboru kluczowego wyzwania projektowego.

Kolejnym etapem było generowanie pomysłów, w którym uczestnicy korzystali z narzędzi takich jak analogie i redefinicja. Celem tej części było znalezienie inspiracji z innych branż oraz przekształcenie istniejących rozwiązań w nowe koncepcje odpowiadające lokalnym potrzebom. Dzień zakończył się krótkim podsumowaniem.

Drugi dzień rozpoczął się od przypomnienia wcześniejszych ustaleń i przejścia do pracy nad osiami scenariuszy. Uczestnicy identyfikowali dwie kluczowe osie niepewności i tworzyli cztery alternatywne warianty przyszłości, którym nadawali nazwy i krótkie opisy. Następnie wybrane scenariusze były rozwijane w formie narracji i wizualizacji przy użyciu storyboardów. Uczestnicy przedstawiali „dzień z życia użytkownika w roku 2030”, co pozwoliło lepiej zobrazować konsekwencje poszczególnych wizji.

Cały warsztat miał charakter partycypacyjny i projektowy, łącząc diagnozę, kreatywne myślenie i planowanie strategiczne w spójną metodologię pracy nad scenariuszami przyszłości w obszarze gospodarki wodnej.

SCENARIUSZE

$$\begin{aligned}\sim(\sim)(p \rightarrow q) &\equiv \sim\sim(\sim p \vee q) \\ &\equiv \sim(p \wedge \sim q) \\ &\equiv \sim(p \vee q)\end{aligned}$$

SCENARIUSZ 1

“Miasto Wody Codziennej”

$$\begin{aligned}\sim(\sim)(p \rightarrow q) &\equiv \sim\sim(\sim p \vee q) \\ &\equiv \sim(p \wedge \sim q) \\ &\equiv \sim(p \vee q)\end{aligned}$$

Wizja 2035

W roku 2035 Olsztyn w pełni wykorzystuje swoje wyjątkowe zasoby wodne. Jeziora i rzeka Łyna stają się naturalnymi punktami codziennych aktywności. Mieszkańcy, turyści i biznes postrzegają miasto jako miejsce równowagi, zdrowia i odpoczynku, a życie toczy się w rytmie natury. Woda to nie tylko atrakcja — to element tożsamości, zdrowia i rytuałów społecznych.

Co napędza ten scenariusz?

- dostęp do jezior i rzeki w środku miasta (bez samochodu wszędzie jest blisko)
- trend wellbeing i potrzeba regeneracji w zabieganym świecie
- aktywność społeczna i inicjatywy NGO wokół wody
- naturalna marka „miasto nad wodą” (wciąż niedostatecznie wykorzystana)
- wysokie zapotrzebowanie mieszkanek i mieszkańców na wypoczynek, zwłaszcza rodzin z dziećmi

Codzienność mieszkańca – z jakich innowacji korzysta?

- Mieszkańcy Olsztyna rozpoczynają dzień od rytuałów związanych z wodą: szybki prysznic, krótkie pranie i zmywanie w trybie oszczędnym (nie tylko ze względu na koszty, ale przede wszystkim z przekonania, że dbanie o wodę to troska o miasto, w którym żyją). Każdy ma na telefonie aplikację, która mierzy codzienne nawyki i przyznaje punkty za ekologiczne decyzje: zużycie mniejszej ilości wody, korzystanie z poidła miejskiego czy wspieranie dzielenia się zasobami z sąsiadami.
- Droga do pracy staje się pretekstem do kontaktu z wodą. Można wybrać trasę wzdłuż rzeki, wpaść nad jezioro na krótki spacer, a dzieci po drodze uzupełniają swoje butelki wody w uczęszczanych punktach miasta. Mieszkańcy czują silną więź z otoczeniem. Infrastruktura „wodne place zabaw”, strefy rekreacji, pilates i joga nad jeziorem działają każdego dnia, a nie tylko latem. Po pracy rodziny i grupy znajomych spotykają się nad wodą, bo tam najlepiej odpoczywają i „ładują baterie”, uciekając od stresu, przebodźcowania i miejskiego hałasu.
- W weekendy organizowane są spływy, zajęcia fitness, morsowanie czy pikniki (tanie i łatwo dostępne). Życie rodzinne, sportowe i towarzyskie naturalnie „płyne nad wodą”. To tam rodzą się relacje społeczne i lokalna tożsamość. Dla wielu ludzi woda staje się lekarstwem (emocjonalnym i fizycznym), a Olsztyn jest miejscem, w którym odpoczynek przychodzi z łatwością i bez dużych kosztów.

Możliwe innowacje dla Olsztyna

Aqua-Playgrounds — Wodne Place Zabaw

Naturalne, interaktywne przestrzenie dla rodzin nad jeziorami, z elementami edukacji o wodzie i bezpieczeństwie.

Tworzą zdrową alternatywę dla centrów handlowych i wirtualnej rozrywki.

Oparte na mocnej potrzebie rodzin: regeneracja + zabawa blisko natury.

Blue Regeneration Zones — Strefy Regeneracji

Nad jeziorami i rzeką powstają miejsca, gdzie można uprawiać pilates, jogę czy medytację przy wodzie.

Woda staje się „terapeutą codzienności”, obniża stres i przebudźcowanie.

Wodna Mobilność Sąsiedzka

SUP-y, kajaki i łódki dostępne w systemie współdzielenia są jak miejskie rowery.

Pozwalają „przemieszczać się wodą”, a nie tylko rekreacyjnie z niej korzystać.

Woda staje się pełnoprawnym elementem transportu i zabawy.

Wodne Szlaki Rodzinne

Oznakowane trasy spacerowe i rowerowe między jeziorami, z punktami widokowymi oraz infrastrukturą dla dzieci.

To pomysł na bezkosztowe spędzanie czasu po pracy i w weekendy.

Realizuje potrzebę prostego dostępu do natury bez planowania.

Aqua-Senior — Rehabilitacja i Aktywność

Program zajęć wodnych dla osób starszych: od pracy z fizjoterapeutami po klub morsów 60+.

Zmniejsza ryzyko chorób i izolacji społecznej.

Odpowiedź na trend starzenia się społeczeństwa.

Blue Games — Gra Miejska o Wodę

Aplikacja nagradzająca za proekologiczne działania i korzystanie z miejskich atrakcji wodnych.

Rywalizacja społeczna i zmiana zachowań bez nakazów i kar.

Edukacja przez zabawę i codzienną motywację.

Kultura Codzienności Nad Wodą

Spektakle, kino wodne, silent disco na molo, wydarzenia małe, lecz regularne.

Woda to stała scena życia miejskiego, nie jedynie letnia ciekawostka.

Wzmacnia lokalną dumę i więzi społeczne.

Szanse i ryzyka scenariuszy rozwoju Olsztyna 2035

SZANSE

Wzmocnienie zdrowia i dobrostanu mieszkańców

Codzienne rytuały wodne, bliskość jezior i możliwość odpoczynku w naturze pomagają redukować stres, zmęczenie i przebodźcowanie. Woda staje się naturalnym lekarstwem na miejski pęd i samotność.

Rozwój lokalnych usług i turystyki rekreacyjnej

Wzrost aktywności mieszkańców i turystów generuje zapotrzebowanie na usługi wodne: sport, gastronomia, zajęcia edukacyjne. Olsztyn zyskuje status miejsca, „gdzie się żyje i odpoczywa jednocześnie”.

Budowanie poczucia dumy i tożsamości miejskiej

Miasto odzyskuje swoją wodną tożsamość. Jeziora i Łyna stają się symbolem jakości życia i unikalności Olsztyna. Mieszkańcy przestają patrzeć z zazdrością na Mazury — „doceniamy to, co mamy”.

Wzrost kapitału społecznego i zaangażowania obywatelskiego

Organizacje społeczne wokół wody rosną w siłę, współtworzą kulturę miejsca, edukują i animują nadwodne przestrzenie.

RYZYKA

Presja turystyczno-komercyjna i degradacja natury

Intensywne użytkowanie brzegów jezior może prowadzić do zanieczyszczeń, zadeptywania terenów i zabudowy, co już dziś jest problemem zauważonym przez uczestników labu.

Sezonowość — latem tłok, zimą stagnacja

Jeśli miasto nie zapewni całorocznej oferty nad wodą, entuzjazm opadnie, a dostępność infrastruktury będzie nierówna.

Wykluczenie osób mniej aktywnych

Aktywni skorzystają najbardziej, a osoby mniej zaangażowane lub bez czasu mogą pozostać poza systemem korzyści.

Niska świadomość ekologiczna niszczy zasoby

Brak troski mieszkańców o jeziora i rzekę (śmieci, dewastacja) już dziś jest dużą słabością Olsztyna.

$$\begin{aligned}\sim(\sim)(p \rightarrow q) &\equiv \sim\sim(\sim p \vee q) \\ &\equiv \sim(p \wedge \sim q) \\ &\equiv \sim(p \vee q)\end{aligned}$$

SCENARIUSZ 1

“Inteligentny System Wody”

$$\begin{aligned}\sim(\sim)(p \rightarrow q) &\equiv \sim\sim(\sim p \vee q) \\ &\equiv \sim(p \wedge \sim q) \\ &\equiv \sim(p \vee q)\end{aligned}$$

Wizja 2035

Olsztyn staje się miastem, które zarządza wodą nowocześnie i odpowiedzialnie. Woda to strategiczny zasób: monitorowany w czasie rzeczywistym, zabezpieczony i wykorzystywany świadomie przez mieszkańców. Wizerunek Olsztyna jako „miasta na wodzie” ewoluuje. Miasto jest europejskim liderem blue innovation.

Co napędza ten scenariusz?

- Łyna i jeziora jako kapitał gospodarczy i edukacyjny
- trend Blue Wellness & Blue Schools
- wzrost oczekiwań dotyczących przejrzystości i jakości środowiska
- gotowa infrastruktura turystyki wodnej (Łynostrada, miejskie plaże)
- monitoring i inteligentne systemy zużycia wody w Olsztynie

Codzienność mieszkańca – z jakich innowacji korzysta?

- O poranku mieszkańcy zaczynają dzień z aplikacją, która podpowiada, gdzie warto dziś wybrać się nad wodę. Pokazuje ona parametry czystości jezior, temperaturę, bezpieczeństwo kąpeli czy natężenie ruchu ludzi. Woda staje się komponentem planowania dnia: zdrowie, rekreacja i mobilność są oparte na danych w czasie rzeczywistym. Przed wyjściem do pracy czy szkoły każdy może napełnić butelkę filtrowaną wodą z miejskich poidłek (plastikowe butelki to już przeszłość).
- Dzieci uczą się o wodzie nie tylko teoretycznie. Uczestniczą w edukacji praktycznej w szkołach tematycznych, badają jakość wody w swoich dzielnicach, śledzą ścieżki retencji miejskiej, a ich projekty trafiają do baz danych wspierających miasto. Dorośli korzystają z analiz miasta i podejmują bardziej świadome decyzje o tym, gdzie mieszkać, inwestować czy wypoczywać. Czystość wody jest jednym z najważniejszych wskaźników jakości życia.
- Po pracy mieszkańcy wybierają aktywność na podstawie inteligentnych rekomendacji. Aplikacja może zasugerować sport wodny, spacer nad mniej znanym akwenem lub wydarzenie związane z kulturą wody. Turyści poruszają się po Olsztynie z „Wodną Kartą Mieszkańca”, która umożliwia tańszy dostęp do usług i atrakcji. Ochrona zasobów jest widoczna na każdym kroku: monitoring linii brzegowej, system retencji i inteligentne rozwiązania sprawiają, że miasto zarządza wodą mądrze i konsekwentnie.
- Codzienność staje się bardziej przewidywalna, zaplanowana i bezpieczna. Technologia gwarantuje, że kontakt z wodą odbywa się bez ryzyka i bez szkody dla środowiska. Mieszkańcy mają poczucie, że miasto szanuje ich czas, zdrowie i pieniądze dzięki narzędziom, które zdejmują z nich ciężar myślenia o zagrożeniach i jakości zasobów.

Możliwe innowacje dla Olsztyna

Wodny Monitoring 24/7

Czujniki jakości wody we wszystkich jeziorach — wyniki publikowane w aplikacji miejskiej.

Decyzje o kąpielach czy zajęciach sportowych są oparte na wiedzy.

Rozwiązuje problem niepewności i obaw o czystość wody.

Mapa Bezpiecznej Wody

Cyfrowa mapa jezior i Łyny z informacjami o czystości, infrastrukturze i zatłoczeniu.

Pomaga uniknąć „dominacji Ukiela” i promuje mniej znane akweny.

Zwiększa równowagę rozwoju i obciążenie najpopularniejszych plaż.

Blue Schools — szkoły przyszłości

Woda jako temat programowy: nauka, sport, ekologia, historia regionu.

Współpraca z UWM i NGO opartymi na wodzie.

Buduje świadomych obywateli i przyszłych ambasadorów Olsztyna.

ZeroButelki — koniec plastiku

Miejskie poidełka, darmowa filtracja wody i kampania społeczna.

Woda z kranu jest tu powodem do dumy i realną alternatywą.

Woda pitna staje się dobrem wspólnym i widocznym.

Samorządowy Standard Linii Brzegowej

Ochrona przyrody przed zabudową, jasne zasady, monitoring i sankcje.

Chroni najcenniejszą przewagę miasta: dzikość i dostępność natury.

Zapobiega komercjalizacji zasobów i chaosowi inwestycyjnemu.

Wodna Karta Mieszkańca

Zniżki na sporty wodne, edukację i kulturę nad wodą oraz premiowanie lokalności.

Przekształca wodę w ekonomiczny „bonus” życia w Olsztynie.

Zwiększa lojalność do miasta i poczucie bycia u siebie.

Blue Heritage Trails

Szlaki dziedzictwa wodnego łączą naukę, kulturę i turystykę.

Historia Łyny, browarów, młynów i żeglugi opowiadana nowoczesnymi mediami.

Buduje tożsamość i unikalną narrację o mieście.

Szanse i ryzyka scenariuszy rozwoju Olsztyna 2035

SZANSE

Liderstwo w innowacjach miejskich i ekologicznych

Nowoczesne systemy monitoringu, retencji i edukacji wodnej wyróżniają Olsztyn na tle Polski i Europy. Miasto może stać się „living labem” odpowiedzialnego korzystania z wody.

Wzrost zaufania do jakości zasobów wodnych

Mieszkańcy czują się bezpiecznie, bo decyzje o kąpielach, rekreacji i zdrowiu wspierają wiarygodne dane, a nie domysły lub plotki.

Zrównoważone wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska

Standardy ochrony linii brzegowych, edukacja i „myślenie perspektywiczne” przeciwdziałają błędom obecnej urbanizacji.

Długofalowa atrakcyjność miasta do życia i pracy

Widoczna jakość środowiska (szczególnie dostęp do czystej wody) staje się przewagą Olsztyna.

RYZYKA

Wykluczenie cyfrowe i ekonomiczne

Jeśli dostęp do usług wodnych oparty będzie o technologię, część osób zostanie pominięta, np. seniorzy lub osoby o niższych dochodach.

Zdominowanie miasta przez logikę kontroli i danych

Zbyt sztywne regulacje mogą zabić spontaniczność i wolność korzystania z wody. Pojawia się ryzyko „technokratyzacji przyjemności”.

Betonowe myślenie i nieodpowiednia urbanizacja

Brak współpracy i wizji może doprowadzić do nadmiernej zabudowy jezior i konfliktów społecznych.

Zagrożenia środowiskowe i zdrowotne przy błędach zarządzania

Awaria systemów lub katastrofa ekologiczna może podważyć zaufanie i odwrócić trend na lata.

TRENDY

Podczas labu scenariuszowego ważnym elementem pracy była analiza trendów w obszarze zdrowej i wysokiej jakości żywności. Trendy pełniły kluczową rolę w rozumieniu możliwych kierunków zmian. Pozwalały dostrzec zarówno szanse, jak i zagrożenia wynikające z transformacji społecznych, technologicznych i środowiskowych. Dzięki nim uczestnicy mogli projektować przyszłość nie w oparciu o intuicję czy wyłącznie doświadczenie, lecz w oparciu o realne sygnały zmian widoczne już dziś.

Trendy służyły do:

- **diagnozy kontekstu** — identyfikacji zjawisk kształtujących system żywnościowy,
- **poszerzenia perspektywy** — dostrzeżenia rozwiązań, które wykraczają poza obecne schematy,
- **budowania scenariuszy alternatywnych** — poprzez wybór kluczowych niepewności i kierunków zmian,
- **projektowania innowacyjnych rozwiązań** — odpowiadających na przyszłe potrzeby społeczne,
- **oceny konsekwencji** — dzięki narzędziom takim jak „wheel of futures”, które pokazywały zarówno skutki bezpośrednie, jak i długofalowe.

Włączenie trendów do procesu sprawiło, że wizje przyszłości tworzone w labie nie były jedynie twórczym ćwiczeniem, lecz strategicznym narzędziem myślenia foresightowego. Pozwoliło to uczestnikom przewidzieć zmiany w postawach konsumenckich, sposobach produkcji i dystrybucji żywności, rozwoju technologii oraz regulacjach rynkowych.

W kolejnych częściach materiału przedstawione zostaną najważniejsze trendy w obszarze żywności wysokiej jakości, które stanowiły fundament do tworzenia scenariuszy labu i pomogły nadać kierunek rozważaniom dotyczącym przyszłych systemów żywnościowych. Dzięki temu możliwe było zaprojektowanie scenariuszy, które są jednocześnie innowacyjne, wiarygodne i osadzone w realnych procesach zmian.

Citizen science na rzecz wód

Obywatele coraz częściej sami monitorują jakość wód, korzystając z prostych testów i aplikacji. Dane zbierane przez mieszkańców uzupełniają oficjalne pomiary i zwiększają przejrzystość oraz zaufanie do instytucji. To także okazja do budowania więzi i poczucia współodpowiedzialności za rzeki i jeziora.

Pytania:

Jak zachęcić mieszkańców, by regularnie badali wodę i raportowali wyniki?

W jaki sposób włączyć citizen science do miejskich strategii wodnych?

Jak łączyć wiedzę lokalną z nauką ekspercką?

Jak sprawić, by takie inicjatywy były długofalowe, a nie jednorazowe?

Sponge cities

„Miasta-gąbki” zatrzymują wodę opadową zamiast ją odprowadzać – przez zielone dachy, ogrody deszczowe, przepuszczalne ulice. Takie podejście chroni przed powodzią i suszą, poprawia mikroklimat i jakość życia. To także sposób na integrowanie przyrody z tkanką miejską.

Pytania:

- Jakie elementy infrastruktury gąbczastej najlepiej sprawdzą się w Olsztynie?
- Jak połączyć koncepcję miasta-gąbki z planowaniem urbanistycznym?
- Jak przekonać mieszkańców do wartości ogrodów deszczowych i zielonych dachów?
- W jaki sposób finansować zielono-niebieską infrastrukturę w miastach średniej wielkości?

Deszczówka jako zasób komunalny

Coraz częściej miasta traktują deszczówkę jako ważne źródło wody, a nie problem. Zbieranie jej w zbiornikach, wykorzystywanie do podlewania zieleni czy spłukiwania toalet zmniejsza presję na wodociągi. To także element budowania odporności na susze.

Pytania:

Jak zachęcić mieszkańców do zbierania deszczówki w domach i ogrodach?

Jakie zachęty finansowe mogłyby działać najlepiej w Olsztynie?

Jak zintegrować zbieranie deszczówki w szkołach i budynkach publicznych?

Jak uczynić z deszczówki element lokalnej edukacji ekologicznej?

Zielone normy społeczne wokół wody

Normy społeczne polegają na tym, że mieszkańcy oszczędzają wodę, bo widzą, że robią to inni. Proste komunikaty typu „Twoi sąsiedzi zużywają mniej wody niż Ty” mogą zmieniać zachowania skuteczniej niż ceny. To niskokosztowe narzędzie do budowania kultury oszczędności.

Pytania:

Jak zaprojektować komunikaty, które motywują, a nie zawstydzają?

W jaki sposób łączyć normy społeczne z nagrodami i wyróżnieniami?

Jak unikać „efektu bumerangu” (gdy oszczędzający zaczynają zużywać więcej)?

Jak zastosować zielone normy w szkołach, wspólnotach i osiedlach?

Budżety wodne w miastach

Niektóre miasta ustalają limity zużycia wody na mieszkańca i monitorują postępy. To podejście traktuje wodę jak cenny zasób, którym należy gospodarować podobnie jak emisjami CO₂. Budżet wodny staje się narzędziem zarządzania rozwojem.

Pytania:

- Jak określić realistyczny budżet wodny dla miasta?
- Jak komunikować mieszkańcom cele i postępy w oszczędzaniu wody?
- Jak powiązać budżety wodne z taryfami i dopłatami?
- Czy budżety wodne mogą stać się częścią prawa lokalnego?

Miejska turystyka wodna

Ożywianie rzek i jezior w miastach sprzyja rekreacji, turystyce i integracji społecznej. Rejsy, bulwary, kajaki i SUP stają się alternatywą dla ruchu samochodowego i sposobem na aktywne życie. Woda wraca do centrum życia miejskiego.

Pytania:

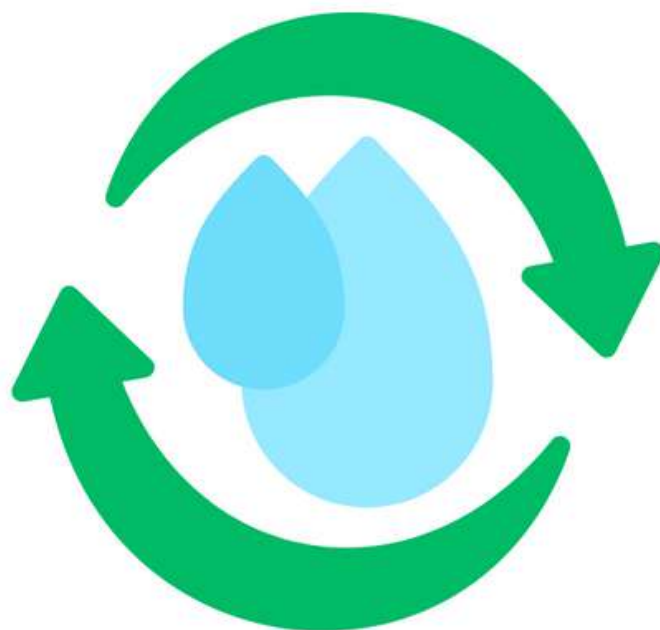
Jak ożywić rzekę Łynę jako przestrzeń miejskiej rekreacji?

Jak połączyć turystykę wodną z transportem publicznym?

Jak uniknąć nadmiernej komercjalizacji i presji na ekosystemy?

W jaki sposób woda może stać się wizytówką turystyczną miasta?

Udział mieszkańców w planowaniu wodnym

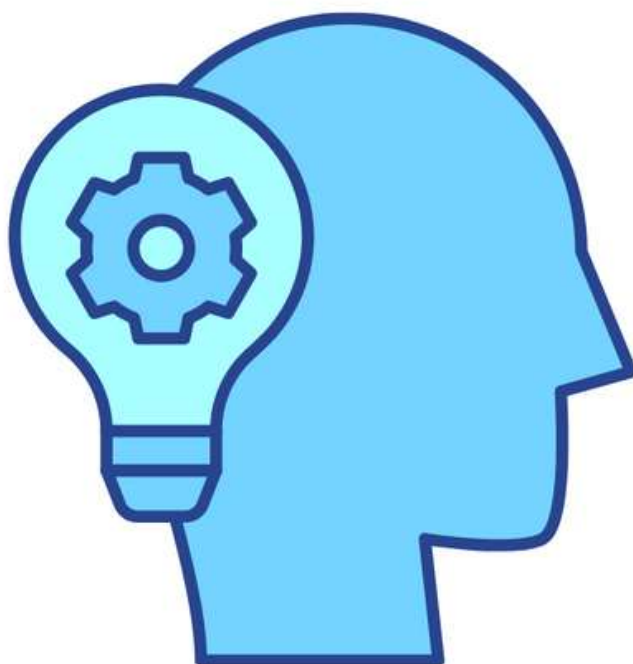

Nowoczesne miasta coraz częściej zapraszają mieszkańców do współdecydowania o gospodarce wodnej. Konsultacje, warsztaty i platformy cyfrowe pozwalają uwzględnić lokalną wiedzę i potrzeby. To zwiększa poczucie wspólnoty i odpowiedzialności.

Pytania:

- Jakie narzędzia partycypacji najlepiej sprawdzą się w Olsztynie?
- Jak docierać do grup mniej zaangażowanych (np. seniorów, młodzieży)?
- Jak przekładać głosy mieszkańców na konkretne decyzje i inwestycje?
- Jak mierzyć efektywność partycypacji wodnej?

Wellbeing i Blue Mind

Kontakt z wodą wspiera zdrowie psychiczne i fizyczne – od kąpeli jeziornych po sporty wodne i zwykłe spacery nad brzegiem. Trend „Blue Mind” podkreśla, że woda to lekarstwo na stres i narzędzie profilaktyki zdrowotnej. Miasta zaczynają to traktować strategicznie.

Pytania:

Jak lepiej wykorzystać jeziora Olsztyna do promocji zdrowia?

Jak łączyć sporty wodne z profilaktyką w polityce zdrowotnej miasta?

Jak rozwijać turystykę wellness wokół wody?

Jak woda może wspierać zdrowie seniorów i dzieci?

Minimalistyczny styl życia wodnego

Trend minimalistyczny przenosi się na wodę: krótsze prysznice, rzadsze pranie, korzystanie ze zmywarki zamiast ręcznego mycia, a także świadome ograniczanie konsumpcji dóbr o dużym śladzie wodnym. Chodzi o kulturę „mniej, ale lepiej” w codziennym korzystaniu z wody.

Minimalizm wodny wpisuje się w szersze zjawisko prostoty i świadomej konsumpcji.

Pytania:

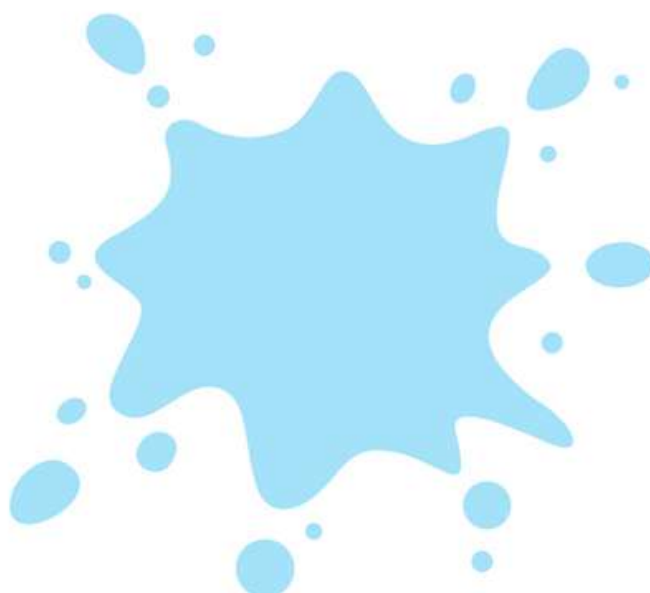
Jak zachęcać mieszkańców do prostych nawyków ograniczających zużycie wody?

Jak połączyć minimalizm wodny z trendem zero waste?

Jak sprawić, by styl życia wodnego stał się aspiracyjny i modny?

Jak wykorzystać media społecznościowe do popularyzacji „wodnego minimalizmu”?

Wirtualna woda

„Wirtualna woda” to ilość wody zużytej do produkcji dóbr i usług, które konsumujemy – od wołowiny po koszulki bawełniane. Coraz większa świadomość tego śladu powoduje zmiany w diecie (np. mniej mięsa) i konsumpcji (mniej fast fashion). To trend, który łączy wybory jednostkowe z globalnym obiegiem wody.

Pytania:

Jak zwiększać świadomość mieszkańców o śladzie wodnym ich zakupów?

Jak włączyć wirtualną wodę do edukacji szkolnej?

Jak miasta mogą promować produkty o niższym śladzie wodnym?

Jak zachęcać biznes do transparentnego raportowania śladu wodnego?

Xeriscaping

Xeriscaping to styl projektowania zieleni, który ogranicza zużycie wody: rośliny odporne na suszę, łąki kwietne, żwir i kamienie zamiast intensywnie podlewanych trawników. To nie tylko oszczędność, ale też nowa estetyka krajobrazu miejskiego i prywatnych ogrodów. W miastach xeriscaping staje się odpowiedzią na zmiany klimatyczne.

Pytania:

- Jak przekonać mieszkańców, że ogród bez trawnika też może być atrakcyjny?
- Jakie rośliny rodzime najlepiej nadają się do xeriscapingu w Polsce?
- Jak wprowadzać xeriscaping w przestrzeniach publicznych?
- Jak łączyć xeriscaping z edukacją ekologiczną dzieci i młodzieży?

Kultura codzienności wokół wody

Woda coraz częściej staje się elementem stylu życia i codziennych wyborów – od noszenia butelki na kranówkę po świadome pranie rzadziej i kupowanie odzieży o mniejszym śladzie wodnym. Buduje się nowa kultura codzienności, w której dbałość o wodę jest tak samo oczywista jak segregacja odpadów. Woda staje się nie tylko zasobem, ale też symbolem troski i odpowiedzialności.

Pytania:

Jak kształtować modę na wodne nawyki w codziennym życiu?

Jak marki mogą wspierać kulturę wodnej odpowiedzialności?

Jak wpieść temat wody w kampanie społeczne i miejskie?

Jak nagradzać mieszkańców za wodne zachowania proekologiczne?

Refill zamiast plastiku

Rosnący trend refill oznacza korzystanie z miejskich źródeł i punktów napełniania butelek zamiast kupowania wody butelkowanej. To praktyka, która ogranicza plastik, zmniejsza emisje transportowe i promuje zaufanie do kranówki. W wielu miastach refill staje się standardem.

Pytania:

Jak rozwijać sieć punktów refill w Olsztynie i innych miastach?

Jak marki i restauracje mogą wspierać kulturę refill?

Jak zachęcać turystów do picia kranówki zamiast wody butelkowanej?

Jak wykorzystać kampanie miejskie do budowy dumy z lokalnej wody?

Nudging wodny

„Nudging” polega na subtelnym popychaniu ludzi do właściwych wyborów – np. kolorowe diody w prysznicach, rachunki porównawcze czy przypomnienia SMS. W gospodarce wodnej nudging jest coraz popularniejszy, bo działa tanio i skutecznie. Nie zmusza, ale zachęca.

Pytania:

- Jakie formy nudgingu są najbardziej skuteczne w oszczędzaniu wody?
- Jak projektować nudging, by nie wywoływał oporu mieszkańców?
- Jak łączyć nudging z edukacją i polityką taryfową?
- Czy nudging wodny może stać się elementem kampanii masowych?

Decentralizacja infrastruktury wodnej

Trend decentralizacji polega na rozwijaniu lokalnych systemów retencji, oczyszczania i recyklingu wody zamiast wyłącznie centralnych wodociągów. Małe wspólnoty, osiedla czy budynki mogą same gospodarować wodą szarą, deszczówką czy ściekami. To zwiększa odporność i ogranicza straty.

Pytania:

Jakie technologie decentralizacji można wdrażać w polskich warunkach?

Jak zapewnić jakość i bezpieczeństwo w zdecentralizowanych systemach?

Jak wspierać mieszkańców w finansowaniu takich rozwiązań?

Jak połączyć centralne wodociągi z lokalnymi mikroinstalacjami?

Gamifikacja oszczędzania wody

Coraz częściej oszczędzanie wody przekształca się w grę – mieszkańcy zbierają punkty za zmniejszenie zużycia, rywalizują między osiedlami czy otrzymują odznaki w aplikacjach miejskich. To łączy edukację z zabawą i angażuje zwłaszcza młodsze pokolenia.

Pytania:

Jak projektować grywalizację, by była atrakcyjna i długofalowa?

Jak nagradzać zwycięzców – symbolicznymi wyróżnieniami czy realnymi ulgami?

Jak połączyć gamifikację z innymi trendami, np. refill czy citizen science?

Jak włączyć w to szkoły i organizacje młodzieżowe?

Water-neutral cities

Podobnie jak „carbon neutral”, rośnie idea miast, które dążą do neutralności wodnej – zużywają tyle, ile są w stanie zretencjonować, odzyskać lub uzdatnić. To ambitna wizja oparta na recyklingu i zamkniętym obiegu.

Pytania:

Jak wyznaczyć cel neutralności wodnej dla Olsztyna?

Jak mierzyć postęp w stronę water neutrality?
Jakie technologie i zachowania mieszkańców są kluczowe?

Jak promować neutralność wodną jako element tożsamości miasta?

Blue wellness tourism

Coraz większą popularność zyskuje turystyka skupiona na wodzie jako źródle zdrowia i regeneracji: kąpiele zimowe, termalne, floating, sauny nad jeziorem. Miasta nadwodne zaczynają rozwijać ofertę wellness, łącząc ją z ekologią i slow life.

Pytania:

Jak rozwijać ofertę wellness nad jeziorami w Olsztynie?

Jak łączyć turystykę zdrowotną z ochroną wód?
Jak przyciągać turystów przez cały rok, nie tylko latem?

Jak budować markę miasta jako centrum wodnego wellbeing?

Data commons wodne

Powstaje trend tworzenia otwartych baz danych o jakości i dostępności wody, które są własnością wspólną mieszkańców. Dzięki nim społeczności mogą wspólnie monitorować i kontrolować politykę wodną. To wzmacnia transparentność i partycypację.

Pytania:

- Jakie dane wodne powinny być dostępne publicznie?
- Jak mieszkańcy mogą korzystać z takich baz w codziennym życiu?
- Jak uchronić dane przed manipulacją czy nadużyciami?
- Jak zbudować platformę danych wodnych przyjazną obywatelom?

Circular water economy

Nowością jest patrzenie na wodę w logice gospodarki obiegu zamkniętego – ścieki stają się źródłem surowców (fosforu, biogazu), a woda szara i deszczowa krąży w systemie. Woda przestaje być traktowana jako odpad, a zaczyna być zasobem wielokrotnego użytku.

Pytania:

- Jakie elementy gospodarki wodnej można w Olsztynie włączyć w obieg zamknięty?
- Jak wykorzystać oczyszczalnię jako źródła energii i surowców?
- Jak edukować mieszkańców o cyklu życia wody?
- Jakie partnerstwa publiczno-prywatne są potrzebne dla circular water?

Mikroretencja w budynkach mieszkalnych

Nowoczesne budynki zaczynają być wyposażane w systemy retencyjne: zbiorniki na deszczówkę w piwnicach, pionowe ogrody deszczowe na elewacjach czy systemy odzysku wody szarej do spłukiwania toalet. Trend wspiera odporność osiedli na susze i ogranicza rachunki mieszkańców.

Pytania:

- Jakie rozwiązania mikroretencji można wprowadzić w blokach mieszkalnych?
- Jak zachęcać deweloperów do inwestowania w takie technologie?
- Jak finansować mikroretencję w istniejących budynkach?
- Jak połączyć retencję z estetyką architektury miejskiej?

Blue schools

Szkoły stają się miejscami edukacji wodnej: mają własne ogrody deszczowe, poidelka, systemy zbierania deszczówki do podlewania ogródków. Dzięki temu dzieci nie tylko uczą się teorii, ale codziennie doświadczają znaczenia wody w praktyce.

Pytania:

Jak zaprojektować szkołę jako model „blue school”?

Jak włączyć dzieci w opiekę nad retencją i monitoringiem wody?

Jak łączyć edukację wodną z programami ekologicznymi i zdrowotnymi?

Jak wykorzystać szkoły jako lokalne centra kultury wodnej?

Blue heritage – dziedzictwo wodne

Miasta zaczynają traktować rzeki, jeziora i kanały jako element dziedzictwa kulturowego. Chroni się nie tylko przyrodę, ale też pamięć miejsc i historie związane z wodą – od dawnych kąpielisk po młyny i porty rzeczne. Woda staje się częścią tożsamości historycznej.

Pytania:

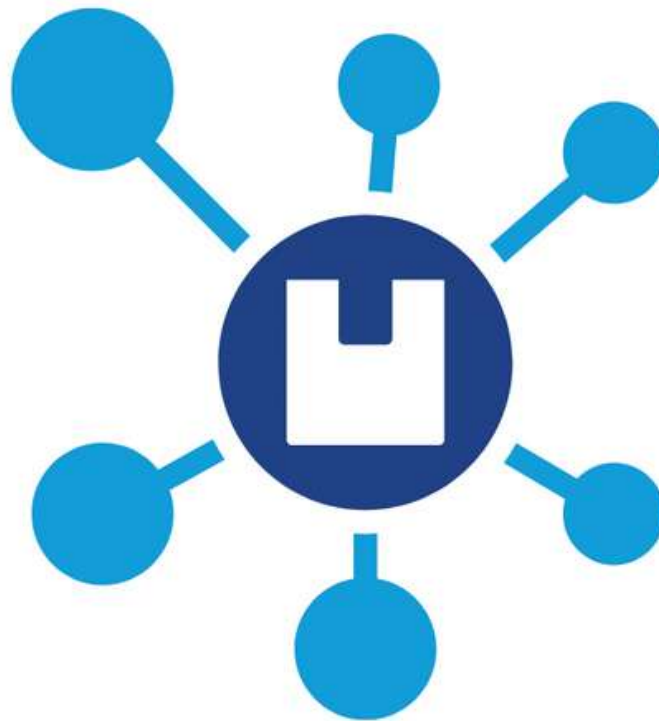
Jak dokumentować i promować dziedzictwo wodne Olsztyna?

Jak łączyć ochronę przyrody z ochroną historii wodnej?

Jak woda może stać się częścią narracji turystycznej miasta?

Jak angażować mieszkańców w odkrywanie historii swoich jezior i rzek?

Blue resilience hubs

W miastach powstają centra odporności wodnej – miejsca, gdzie podczas suszy czy kryzysów mieszkańcy mogą uzyskać dostęp do czystej wody, edukacji i wsparcia. To nowe formy instytucji lokalnych, łączących funkcje praktyczne i społeczne.

Pytania:

Jak mogłyby wyglądać „blue hubs” w polskich miastach?

Jakie usługi mogłyby oferować mieszkańcom w czasie kryzysu?

Jak finansować ich powstanie i utrzymanie?

Jak łączyć blue hubs z innymi usługami miejskimi (np. energią, zdrowiem)?

NARZĘDZIA

W trakcie labu scenariuszowego wykorzystano różnorodne narzędzia warsztatowe, które wspierały uczestników na każdym etapie pracy z przyszłością. Były to przede wszystkim narzędzia stosowane w projektowaniu strategicznym, pracy kreatywnej oraz analizie trendów. Pomagały one zarówno diagnozować problemy systemu żywnościowego, jak i rozwijać pomysły oraz przekładać je na możliwe scenariusze działania.

Uczestnicy pracowali m.in. z:

- mapowaniem myśli,
- reframingiem,
- kanwą wartości,
- krytycznym myśleniem,
- implikacjami trendów,
- pożądanymi scenariuszami.

Narzędzia te miały za zadanie uruchamiać kreatywność, pobudzać współpracę w grupie oraz dostarczać struktur do pracy z dużą liczbą informacji i niepewności. Dzięki temu możliwe było łączenie wiedzy ekspertów, doświadczeń mieszkańców i perspektywy samorządowej w spójną, przyszłościową wizję systemu żywności wysokiej jakości.

WYKORZYSTANE NARZĘDZIA

Mapa Empatii

Mapa empatii pomaga lepiej zrozumieć użytkownika, jego potrzeby, motywacje, lęki i codzienne doświadczenia. Umożliwia spojrzenie na problem z perspektywy odbiorcy i tworzenie rozwiązań dopasowanych do realnych osób, a nie abstrakcyjnych założeń.

Mapa Kontekstu

To narzędzie pozwala przeanalizować, jakie czynniki zewnętrzne i wewnętrzne wpływają na badaną kwestię: od globalnych zmian po lokalne ograniczenia. Pomaga wychwycić szanse i zagrożenia, które mogą determinować przyszły rozwój.

Matryca Rozwiązań Analogicznych

Umożliwia przenoszenie dobrych rozwiązań z innych branż lub sytuacji do naszego kontekstu projektowego. Wspiera kreatywność i ułatwia generowanie pomysłów, które nie powstałyby jedynie na bazie istniejących schematów w danym sektorze.

Mocne i Słabe Strony

To narzędzie pomaga określić zasoby, które stanowią siłę systemu, oraz bariery, które go ograniczają. Stanowi punkt wyjścia do świadomego planowania działań wzmacniających potencjał i zmniejszających ryzyka.

Osie Scenariuszy

Metoda polega na wybraniu dwóch kluczowych, niepewnych zmiennych i przedstawieniu możliwych wersji przyszłości jako kombinacji ich skrajnych wartości. Tworzy czytelną strukturę dla czterech scenariuszy, pokazując zakres możliwych dróg rozwoju.

Redefinicja Założeń

To narzędzie konfrontuje nasze przekonania o rynku, użytkownikach czy problemie z rzeczywistością. Pomaga je zweryfikować i zakwestionować. Otwiera drogę do nowych możliwości, które mogły być wcześniej niewidoczne.

Storyboard

Storyboard jest wizualną formą przedstawienia rozwiązania. Krok po kroku pokazuje doświadczenie użytkownika w kontakcie z produktem lub usługą. Pozwala szybko testować zrozumiałość i sens pomysłu zanim zostanie wdrożony.

KIM JEST?

scharakteryzuj w sposób ogólny
klienta/użytkownika

CO WIDZI?

CO SŁYSZY?

CO MÓWI?

CO CZUJE I MYŚLI?

OBAWY

POTRZEBY

TRENDY WSPIERAJĄCE

NAJWAŻNIEJSZE WYZWANIA ORGANIZACJI

TRENDY OGRANICZAJĄCE

MEGATRENDY I CZYNNIKI ZMIAN

OGRANICZENIA WEWNĘTRZNE

ISTNIEJĄCE ROZWIĄZANIE 1

CO MOŻEMY WYKORZYSTAĆ?

JAK MOŻEMY WYKORZYSTAĆ?

ISTNIEJĄCE ROZWIĄZANIE 2

CO MOŻEMY WYKORZYSTAĆ?

JAK MOŻEMY WYKORZYSTAĆ?

ISTNIEJĄCE ROZWIĄZANIE 3

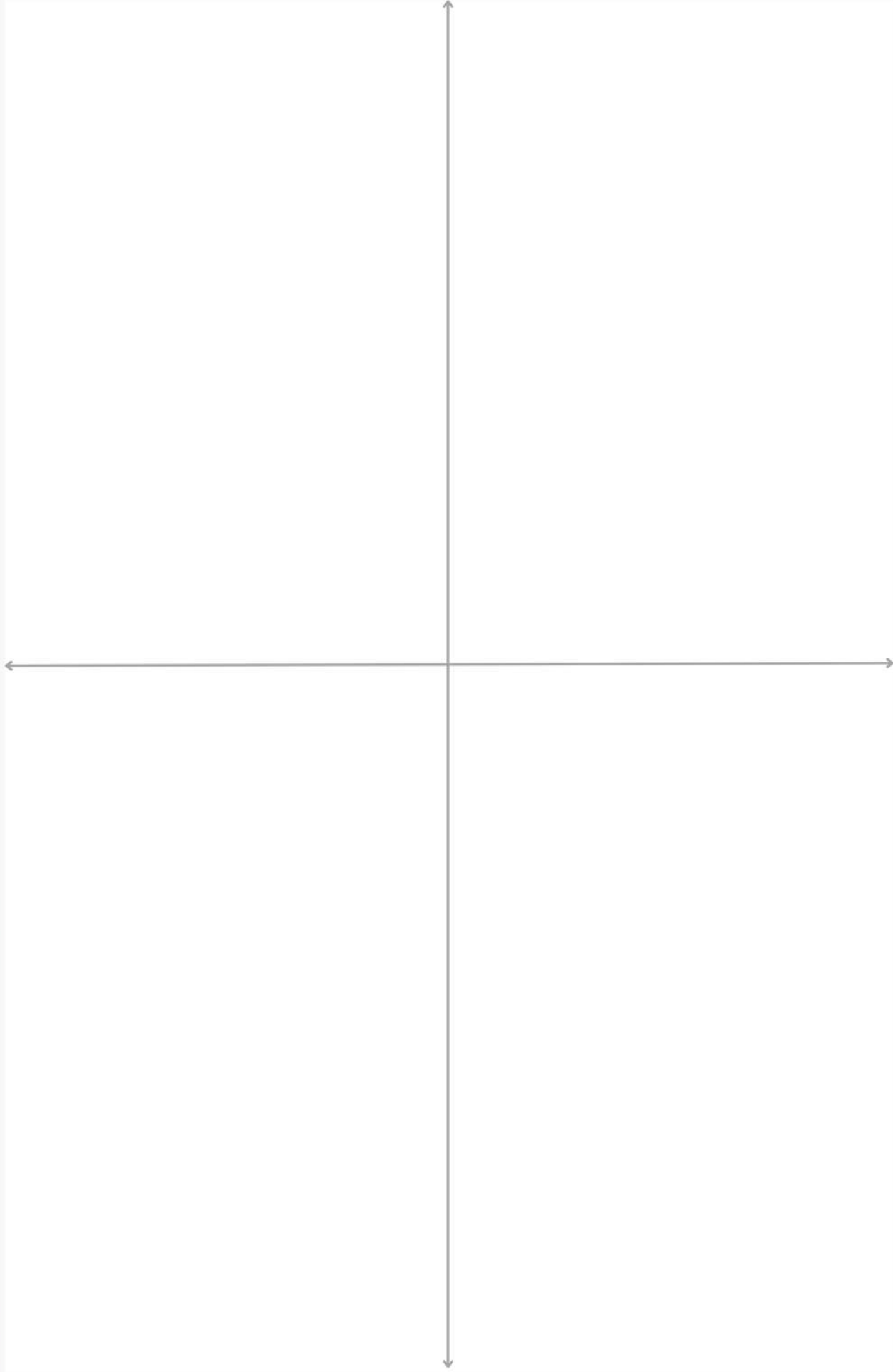
CO MOŻEMY WYKORZYSTAĆ?

JAK MOŻEMY WYKORZYSTAĆ?

MOCNE STRONY

SŁABE STRONY

IDENTYFIKACJA ZAŁOŻEŃ	WERYFIKACJA ZAŁOŻEŃ	REDEFINICJA ZAŁOŻEŃ
wypisz kluczowe przekonania dotyczące biznesu w następujących obszarach np. co myślisz o swoich Klientach? dlaczego uważasz, że twój produkt lub usługa należy oferować w ten sposób? jak planujesz strategię cenową? co myślisz na temat konkurencji? jakie masz przekonania na temat zarządzania zespołem?	skąd wiesz, że to prawda? czy masz na to dowody, czy to tylko twoje przekonanie? czy to założenie sprawdziło się w przeszłości? jakie byłyby konsekwencje, gdyby to założenie było błędne? czy inni ludzie widzą to inaczej? jak?	co by było, gdyby było odwrotnie? jakie widzisz inne możliwości? czy inne branże działają inaczej? jakie nowe założenie możesz przyjąć, aby otworzyć więcej możliwości?
KLIENCI I RYNEK		
PRODUKT/USŁUGA/PROCES		
CENA I WARTOŚĆ		
KONKURENCJA		
ZESPÓŁ I ZARZĄDZANIE		
MARKETING I SPRZEDAŻ		

odwiedź stronę Akademii Projektowania Strategicznego

znajdziesz tam narzędzia i informacje dotyczące naszych działań

http://

www.wasylukprojektowaniekreatywne.pl

szukaj nas również tu:

@wasylukprojektowaniekreatywne

@dragonflyperspective

@robieprojekt

wasylukprojektowaniekreatywne@gmail.com